

رابطه‌ی مولفه‌های سرمایه‌ی روان‌شناختی و ویژگی‌های کارآفرینانه دانشجویان دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

محمدشریف شریف‌زاده^۱، غلامحسین عبداله زاده^۲، محمدهادی پهلوانی^۳

۱ و ۲- دانشیار دانشکده مدیریت کشاورزی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

چکیده

سرمایه‌ی روان‌شناختی یک سازه محوری و دربرگیرنده‌ی منبع‌های روان‌شناختی سازنده، شامل: کارآمدی، امیدواری، خوش‌بینی و تاب‌آوری (انعطاف‌پذیری) است. اگرچه پژوهش‌های پیشین، رابطه بین سرمایه‌ی روان‌شناختی و قابلیت‌های فردی از جمله ویژگی‌های کارآفرینانه را نشان داده‌اند، اما پژوهش بیش‌تری برای شناسایی شیوه‌های توسعه‌ی سرمایه‌ی روان‌شناختی از راه آموزش و پیوند آن با توسعه ویژگی‌های کارآفرینانه دانشجویان مورد نیاز هستند. هدف عمده‌ی این پژوهش بررسی رابطه بین مولفه‌های سرمایه‌ی روان‌شناختی و ویژگی‌های کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی بود. این پژوهش به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری این تحقیق ۲۲۶۵ تن دانشجویان کشاورزی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۴ بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۲۲۵ نفر تعیین شد و نمونه‌ها به شیوه‌ی نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب شدند. داده‌ها با یک پرسشنامه متشکل از مقیاس سنجش سرمایه‌ی روان‌شناختی (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۷) و ابزار سنجش ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان ایرانی (کردنائیچ و همکاران، ۱۳۸۶)، گردآوری و با استفاده از نرم‌افزارهای SAS و SPSS تحلیل شد. روایی شکلی پرسشنامه برابر نظر گروهی از متخصصان و پایایی با محاسبه ضریب تتای ترتیبی ($\theta = 0.86$) تایید شد. یافته‌های تحقیق نشان دادند حدود ۶۴ درصد پاسخگویان در سطح ضعیف و بسیار ضعیف دارای ویژگی‌های کارآفرینی بودند. میزان بهره‌مندی بیشتر پاسخگویان (۴۶ درصد) از سرمایه‌ی روان‌شناختی در حد متوسط، ۲۴ درصد در حد کم و خیلی کم و نزدیک به ۳۰ درصد در حد زیاد و خیلی زیاد بود. بر اساس ضریب‌های همبستگی محاسبه شده و رابطه‌ی معنی‌داری بین سویگان سرمایه‌ی روان‌شناختی، ویژگی‌های کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی و نیز بین این دو مجموعه متغیر وجود دارد. همچنین تجزیه همبستگی‌های کانونی سویگان سرمایه‌ی روان‌شناختی و ویژگی‌های کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی به دو جفت متغیر کانونی مهم به ترتیب با میزان همبستگی ۰/۳۰ و ۰/۵۱ منجر شد.

نمایه واژگان: آموزش عالی کشاورزی، کارآفرینانگی، دانشجویان کشاورزی، سرمایه‌ی روان‌شناختی.

نویسنده‌ی مسئول: محمدشریف شریف‌زاده

رایانامه: sharifsharifzadeh@gmail.com

دریافت: ۱۳۹۵/۰۶/۲۸ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۳/۰۱

مقدمه

نظام آموزش عالی کشاورزی کشور هم اکنون با چالش‌های پرشمار و تعیین‌کننده‌ای روبه‌رو است که منجر به پیامدهای نابسودی مانند بی‌کاری دانش‌آموختگان شده است و به نوبه خود نتیجه‌ی عامل‌های مختلف از جمله نداشتن روحیه و قابلیت کارآفرینانه یا کارآفرینانگی دانش‌آموختگان شده است. در سال‌های اخیر نظام‌های آموزشی کشورهای مختلف رویکرد هدفمندی را برای تلفیق کارآفرینی در برنامه‌های آموزشی خود در پیش گرفته‌اند تا از این راه قابلیت‌ها و شایستگی‌های مورد انتظار جامعه و بازار کار در دانش‌آموختگان را افزایش دهند و بتوانند کیفیت فرآیندهای آموزشی را نیز بهبود بخشند. یکی از ملاک‌ها و معیارهای توسعه آموزش کارآفرینی در هر نظام آموزشی دست‌یابی به شناخت لازم درباره سطح شایستگی‌ها و قابلیت‌های کارآفرینانه دانشجویان است. شناخت به دست آمده هم می‌تواند به‌سان نقطه‌ی آغازین برای برنامه‌ریزی توسعه آموزش کارآفرینی، نیز راهکاری برای ارزیابی موفقیت‌آمیز فرآیندهای آموزشی به منظور پرورش قابلیت‌های کارآفرینی باشد. تربیت دانش‌آموخته توانا، دارای ظرفیت اشتغال کارآفرینانه، مولد و متناسب با بازار کار و فرصت‌های شغلی از جهت‌گیری‌های عمده نظام آموزش کشاورزی به شمار می‌رود. در این زمینه، لازم است که نظام آموزش عالی کشاورزی در جهت پرورش ظرفیت‌های یادشده در بین دانشجویان به پیش برود (شریف‌زاده وزمانی، ۱۳۸۵؛ خسروی پور و همکاران، ۱۳۸۶).

یکی از رویکردها برای بررسی و ارزیابی کارآفرینی و شناسایی کارآفرینان، استناد به ویژگی‌های رفتاری آنان است که از آن با عنوان رویکرد ویژگی‌ها یا خصایص نام برده می‌شود. از این منظر، افراد کارآفرین ویژگی‌های شخصیتی ای دارند که خطرپذیری (معتدل)، نوآوری و خلاقیت، مسئولیت‌پذیری، داشتن عزت و اعتماد به نفس، احترام خواهی، منزلت و شهرت اجتماعی، آزادی-خواهی، ابتکار عمل، توانایی برقراری ارتباط قوی با دیگران، واقع‌گرایی، هدف‌گرایی، آرزومندی، توفیق‌طلبی و رشدگرایی، قدرت‌طلبی، تهاجمی بودن (اندیشه و رفتار آوانگارد گونه)، ظرفیت راهبری، تحمل ابهام و

عدم قطعیت، توانایی واکنش به بحران‌ها و دشواری‌ها، پرانرژی، انگیزه‌مندی، خوشبینی، نوع‌دوستی، متعهد بودن، استقلال‌طلبی و گرایش به ارزش‌های شخصی، خواهان شناخت و کسب مهارت و دانش فنی (توسعه حرفه‌ای) و داشتن مرکز کنترل درونی بخشی از ویژگی‌های این افراد است (کردنائیچ و همکاران، ۱۳۸۶؛ سولیموسی، ۲۰۰۵).

بر پایه‌ی این رویکرد، توانمندی‌های روحی و روانی نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری و پرورش روحیه‌ی کارآفرینانه دارند. عمده‌ی این توانمندی‌ها را می‌توان در مفهوم سرمایه‌ی روان‌شناختی خلاصه کرد. سرمایه‌ی روان‌شناختی به عنوان نیرویی در جهت ترقی فرد، بهبود عملکرد و دست‌یابی به موفقیت فردی و حرفه‌ای مورد توجه است (لارسن و همکاران، ۲۰۱۳؛ لوتانز و سوزان، ۲۰۰۵). پس از سرمایه‌ی انسانی و اجتماعی، سرمایه‌ی روان‌شناختی به عنوان یک مزیت رقابتی در سازمان‌ها شناخته می‌شود (امیرخانی و عارف‌نژاد، ۱۳۹۱). از این رو است که از فرآیندهای آموزشی انتظار می‌رود تا به پرورش این سرمایه کمک کند. سرمایه‌ی روان‌شناختی یکی از شاخص‌های روانشناسی مثبت‌گرا است که با ویژگی‌هایی مانند باور فرد به توانایی‌هایش برای دست‌یابی به موفقیت، داشتن پشتکار در پی‌گیری هدف‌ها، ایجاد اسنادهای مثبت درباره‌ی خود و تحمل کردن دشواری‌ها تعریف می‌شود (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۷).

به‌طور کلی دیانت‌نسب و همکاران (۱۳۹۳) سرمایه‌ی روان‌شناختی را با ویژگی‌های داشتن اعتماد به نفس لازم و تلاش برای موفقیت در کارهای چالش‌برانگیز (خودکارآمدی)، ایجاد اسنادی مثبت در مورد موفقیت در زمان حال و آینده (خوش‌بینی)، پافشاری در رسیدن به هدف‌ها و به‌هنگام لزوم، تغییردادن مسیرهای رسیدن به هدف‌ها (امیدواری) و هنگام رویارویی با دشواری‌ها و سختی‌ها، تحمل‌کردن و بازگشت به موقعیت اولیه (خویشتن‌یابی) برای دست‌یابی به موفقیت (تاب‌آوری) توصیف کرده‌اند. بنابر بررسی‌های پیشین، این مولفه‌ها، سویگان مختلف یک کلیت یک پارچه، یعنی سرمایه‌ی روان‌شناختی را تشکیل می‌دهند و از این رو دارای هم‌افزایی هستند (سوییت‌من و همکاران، ۲۰۱۰؛ فروهر و

همکاران، ۱۳۹۰).

لوتانز و همکاران (۲۰۰۷) درباره پیوند سرمایه‌ی روان‌شناختی و ویژگی کارآفرینانه، نیز به این نتیجه رسیده‌اند که افرادی که سرمایه‌ی روان‌شناختی بالاتری دارند انگیزه پیشرفت (به عنوان یکی از ویژگی‌های مهم کارآفرینانه) بالاتری دارند و تلاش می‌کنند سطح سرمایه‌ی‌های انسانی (برای نمونه از راه موفقیت در امر آموزش و تحصیل به قصد ارتقای توانمندی‌های شغلی) و اجتماعی خود را نیز برای رسیدن به موفقیت در زندگی کاری و شخصی افزایش دهند. بنابراین، سرمایه‌ی روان‌شناختی می‌تواند در جریان تحصیل نیز بر تلاش دانشجویان برای رسیدن به موفقیت تحصیلی و به منظور ارتقای دانش و مهارت مورد نیاز برای اشتغال و کارآفرینی تاثیرگذار باشد. به راستی، کارآموزشگران و مسئولان آموزشی در زمینه‌ی فراهم‌سازی یک محیط مناسب برای توسعه‌ی سرمایه‌ی روان‌شناختی با نقش محوری آنان در توسعه سرمایه‌ی انسانی از راه پرورش مجموعه قابلیت‌های رفتاری یک پارچه در سویگان دانشی، بینشی و مهارتی مورد نیاز برای کار و زندگی همسو و هم‌راستا است.

پژوهش‌های انجام شده نشان داده‌اند سرمایه‌گذاری در توسعه‌ی سرمایه‌ی روان‌شناختی می‌تواند بازده شایان‌پذیرشی را به همراه داشته باشد (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۶). بر این پایه، بررسی عامل‌های تاثیرگذار و مرتبط با شکل‌گیری ویژگی‌های کارآفرینانه دانشجویان می‌تواند دست‌اندرکاران نظام آموزشی برای جهت‌دهی فرآیندهای تدریس-یادگیری در محیط آموزشی برای تامین شرایط لازم در جهت پرورش سرمایه‌ی روان‌شناختی (هوگز، ۲۰۱۰) و تحقق یادگیری کارآفرینانه فراهم آورد (شریف زاده و عبدالله زاده، ۱۳۹۱). در صورت دست‌یابی به چنین شناختی و آرایه‌ی آن به دست‌اندرکاران آموزش، می‌توان انتظار داشت ماهیت تجربی یادگیری کارآفرینانه (کوپ و واتس، ۲۰۰۰؛ یانگ و سکستون، ۱۹۹۷) در رویدادهای یاددهی-یادگیری در نظام‌های آموزش عالی کشاورزی که باید عمل‌گرا باشند؛ در نظر گرفته شود (فپیس و همکاران، ۲۰۰۸؛ رابرتس، ۲۰۰۶).

از بین بررسی‌های صورت گرفته در زمینه‌ی ارتباط بین سرمایه‌ی روان‌شناختی و کارآفرینی می‌توان به

موردهای زیر اشاره کرد. فروهر و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی نشان دادند که بین سرمایه‌ی روان‌شناختی و سویگان آن (امیدواری، خوش بینی، انعطاف-پذیری و خودکارآمدی/اعتماد به نفس) و کارآفرینی سازمانی اعضای هیئت علمی رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین تحلیل رگرسیون نشان داد که هیچ یک از مولفه‌های سرمایه‌ی روان‌شناختی به تنهایی بر آوردکننده‌ی کارآفرینی سازمانی اعضای هیئت علمی نیستند. بهادری خسروشاهی و همکاران (۱۳۹۱، ب) در تحقیقی با عنوان رابطه‌ی سرمایه‌ی روان‌شناختی با سرمایه‌ی اجتماعی دانشجویان دانشگاه تبریز به این نتایج دست یافتند که سرمایه‌ی روان‌شناختی و مولفه‌های آن با سرمایه‌ی اجتماعی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری دارد. از سویی، نتایج نشان دادند که سرمایه‌ی روان‌شناختی و مولفه‌های آن می‌توانند، تغییرپذیری بهزیستی روان‌شناختی را به طور معنی‌داری پیش‌بینی کنند.

بر این پایه، افرادی که سرمایه‌ی روان‌شناختی مطلوب‌تری دارند از سرمایه‌ی اجتماعی بالاتری نیز بهره‌مند هستند. این پژوهشگر و همکاران (۱۳۹۱، الف) در بررسی دیگری به رابطه‌ی بین سرمایه‌ی روان‌شناختی و رضایت‌مندی شغلی نیز پی برده‌اند. مرعشیان و نادری (۱۳۹۲)، در پژوهشی با عنوان رابطه فرهنگ سازمانی، هوش هیجانی و سرمایه‌ی روان‌شناختی با خودکارآمدی شغلی و کارآفرینی سازمانی به این نتایج دست یافتند؛ بین فرهنگ سازمانی، هوش هیجانی و سرمایه‌ی روان‌شناختی با خودکارآمدی شغلی و کارآفرینی سازمانی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

داشتن سرمایه‌ی روان‌شناختی سازنده از ضرورت‌های شخصیت پویا به شمار می‌آید که خود دارای ویژگی‌هایی مانند خودآغازی، تغییرمحوری و آینده‌گرایی است. کرانت و بیت‌من (۲۰۰۰)، بیان می‌کنند که این افراد، موقعیت‌ها و فرصت‌ها را شناسایی می‌کنند، اقدام‌هایی را انجام می‌دهند، و تا هنگامی که تغییرپذیری‌های معنی‌داری ایجاد نکنند، به تلاش خود ادامه می‌دهند. انتظار می‌رود که شخصیت پویا فرایندهای انگیزش پویا مانند خودکارآمدی را برانگیزاند و در نهایت منجر به پی‌آمدهای بهتر (نظیر قصد و رفتار کارآفرینانه) شود. ان‌ویک (۲۰۰۵)

پژوهش‌های چندی انجام شده است. از جمله، پژوهش شریف‌زاده و زمانی (۱۳۸۵) در زمینه روحیه‌ی کارآفرینی دانشجویان کشاورزی در دانشگاه شیراز با توجه به چهار ویژگی توفیق‌طلبی، قدرت‌طلبی، رقابت‌مندی و مخاطره‌پذیری نشان دادند که دانشجویان مورد بررسی از نظر چهار ویژگی یادشده در وضعیت نامطلوبی بودند.

بررسی خسروی‌پور و همکاران (۱۳۸۶)، نشان داد که بین عامل‌های آموزشی، نگرش دانش‌آموختگان به تأثیر مؤلفه‌های آموزشی و توانمندی کارآفرینانه دانشجویان مرکزهای آموزش عالی علمی کاربردی رابطه معناداری وجود دارد. قاسمی و همکاران (۱۳۸۸)، با بررسی عامل‌های تأثیرگذار در ایجاد روحیه کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران به این نتیجه دست یافتند که بین سن، عامل روانشناختی، عامل آموزشی و دانشگاهی با ایجاد روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد.

بررسی سبک یادگیری و ویژگی‌های کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی نشان داده است که بیشتر دانشجویان مورد بررسی از نظر داشتن ویژگی‌های کارآفرینانه در سطح ضعیف و خیلی ضعیف قرار داشتند. بر پایه ضریب‌های همبستگی رابطه مثبت و معناداری بین ویژگی‌های کارآفرینی و برخی از متغیرهای فردی و تحصیلی پاسخگویان مانند سن، پیشینه شغلی پاره وقت، امید به کسب مهارت و آمادگی شغلی و انجام دادن پروژه‌های علمی و نیز برخی از سویگان سبک یادگیری مانند یادگیری فعال، دیداری و تامل‌گرا گزارش شده است (شریف‌زاده و عبیل‌زاده، ۱۳۹۱). بررسی رابطه‌ی هوش هیجانی و گرایش به کارآفرینی دانشجویان کشاورزی و منابع طبیعی نشان دهنده‌ی همبستگی مثبت و معناداری بین هوش هیجانی و همه‌ی مؤلفه‌های آن (ارزیابی خود ادراکی، استفاده از احساسات، ارزیابی احساسات دیگران و تنظیم احساسات) با گرایش به کارآفرینی دانشجویان مورد بررسی است (غیاثی و همکاران، ۱۳۹۴).

از مرور تحقیقات پیشین می‌توان چنین نتیجه گرفت که پرورش ویژگی‌ها و قابلیت‌های کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی نیازمند شناسایی و تقویت متغیرهای تأثیرگذار

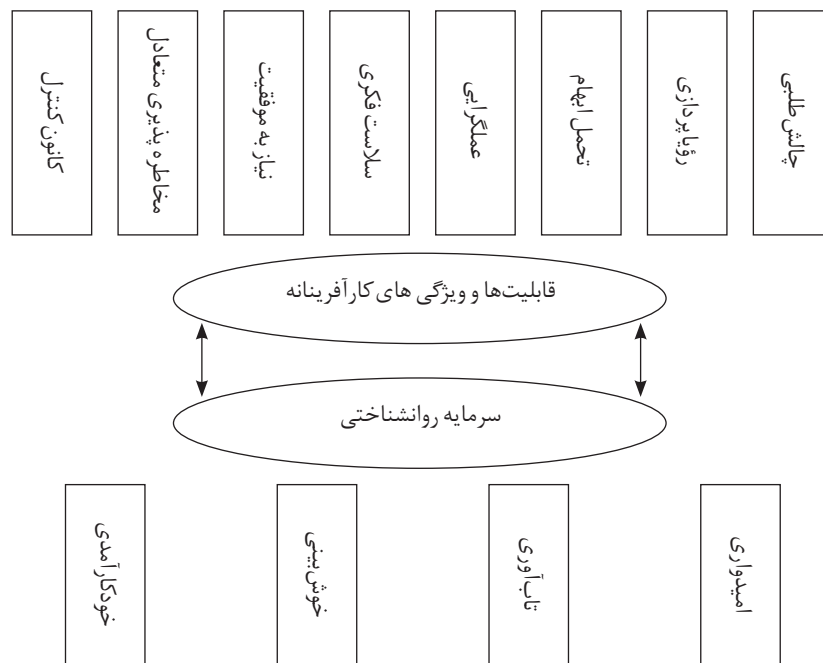
نیز با بررسی سه نوع سرمایه: روان‌شناختی، اجتماعی و انسانی، نتیجه گرفته است که در زمینه‌ی کارآفرینی بیشتر به سرمایه‌ی روان‌شناختی نیاز است. بنابراین، سرمایه‌ی روان‌شناختی عامل مهمی در تبیین رفتار کارآفرینانه است و کسانی که این سرمایه را دارند به دنبال رشد و پیشرفت از راه تلاش خوش‌بینانه هستند.

لارسون و لوتانز (۲۰۰۶)، در تحقیقی با عنوان ارزش‌های بالقوه‌ی سرمایه‌ی روان‌شناختی بر پیش‌بینی نگرش‌های شغلی به ارتباط مثبت بین سرمایه‌ی روان‌شناختی بر عملکرد و انگیزش دست یافتند. نتیجه‌ی مهم دیگر این بود که سرمایه‌ی روان‌شناختی تأثیر مثبتی بر سرمایه‌ی‌های انسانی و اجتماعی سازمان دارند. تحقیقات لوتانز و همکاران (۲۰۰۷، ۲۰۰۸) نشان داد که متغیرهای روان‌شناختی مانند امید، خوش‌بینی، تاب‌آوری، خودکارآمدی بر بهبود عملکرد و بهره‌وری تأثیر مثبتی دارد. پارکر و همکارانش (۲۰۱۰)، در بررسی‌های خود به این نتیجه رسیدند که بین شخصیت پویا و خودکارآمدی رابطه‌ی مثبتی وجود دارد.

به عبارت دیگر، اگر فردی دارای شخصیت پویاتری باشد، بر توانایی خود بر انجام کار (برای مثال راه‌اندازی یک کسب و جدید) اطمینان بیشتری دارد. سیلوا و روچه (۲۰۱۰)، بر نقش پیش‌برنده‌ی سرمایه‌ی روان‌شناختی در بازبازی خویشتن به هنگام شکست و رکود که در فعالیت‌های مخاطره‌آمیز کارآفرینانه محتمل است، اشاره کرده‌اند. از این دیدگاه، کارآفرینان کسانی هستند که تحمل ابهام و شکست‌پذیری بالایی دارند و برخورداری از سرمایه‌ی روان‌شناختی به آنان این امکان را می‌دهد که هنگام تجربه شکست و ناکامی انعطاف‌پذیری از خود بروز داده و با اتخاذ سبک استناد مناسب (خوش‌بینی) به آینده امیدوار بوده و تلاش کنند تا با اعتماد به نفس و با بازیابی ظرفیت‌های توانمندی‌های خویش در پی بهبود شرایط برآیند (هملیسکی و کار، ۲۰۰۸؛ کواکو-والی و همکاران، ۲۰۰۹). بررسی صحت و همکاران (۲۰۱۵)، نشان‌دهنده‌ی تأثیر مستقیم و مثبت اخلاق کاری اسلامی بر سرمایه‌ی روان‌شناختی (شامل ویژگی‌هایی مانند امیدواری، پشتکار، خوش‌بینی و خودکارآمدی) در سازمان‌های دولتی در تهران است.

درباره‌ی قابلیت‌های کارآفرینانه دانشجویان نیز

از راه اقدام‌های آموزشی و پرورشی است. در این بین، سرمایه‌ی روان‌شناختی سازنده پیوند نزدیکی با قابلیت‌های کارآفرینانه دارد (نگاره‌ی ۱). بررسی ارتباط

نگاره ۱- چارچوب مفهومی تحقیق

$$n = \frac{(1.96)^2(0.5)(0.5)}{(0.05)^2} = 221.9$$

$$1 + \frac{1}{2265} \left[\frac{(1.96)^2(0.5)(0.5)}{(0.05)^2} - 1 \right]$$

جدول ۱- توزیع جامعه آماری بر پایه‌ی گرایش و مقطع تحصیلی

مقطع	شمار جامعه		شمار نمونه
	کارشناسی	تحصیلات تکمیلی	
اقتصاد کشاورزی	۷۵	۴۷	۵
ترویج و آموزش کشاورزی	۶۳	۲۹	۴
علوم دامی	۱۳۸	۱۳۹	۱۲
باغبانی	۱۰۰	۶۳	۷
زراعت و اصلاح و نباتات	۲۰۳	۱۸۳	۱۵
گیاه پزشکی	۱۰۳	۶۶	۷
صنایع غذایی	۱۶۲	۱۲۴	۱۱
مهندسی آب	۲۳۸	۱۲۳	۱۵
خاک‌شناسی	۸۴	۷۳	۷
ماشین‌آلات کشاورزی	۲۰۴	۴۱	۱۰
مهمان	۲	۰	-
جمع	۱۳۷۲	۸۹۳	۹۳

روش پژوهش

این تحقیق به لحاظ دیدمان، کمی، از نظر هدف از نوع کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها از میدانی است. این پژوهش با استفاده از پرسش‌نامه در دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان انجام شد. جامعه‌ی آماری شامل ۲۲۶۵ دانشجوی گرایش‌های کشاورزی در مقطع‌های مختلف دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بود.

بر پایه فرمول کوکران حجم نمونه ۲۲۲ نفر برآورد شد؛ اما بر پایه تجربه و به منظور دریافت شمارش‌های پذیرشی از پرسش‌نامه‌های درست تکمیل شده، ۲۳۰ پرسش‌نامه توزیع و پس از حذف ۵ پرسش‌نامه ناقص، در مجموع شمار پرسش‌نامه‌ها به ۲۲۵ نفر رسید. گزینش نمونه بر پایه‌ی گرایش و مقطع تحصیلی به شیوه طبقه‌بندی با انتساب متناسب اقدام شد (جدول ۱).

در برگیرنده ۹۵ گویه ارزیابی شده بر اساس طیف لیکرت (بسیار موافق، به نسبت موافق، به نسبت مخالف و بسیار مخالف) بود که از ابزار سنجش ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان ایرانی توسعه یافته توسط کردنائیچ و همکاران (۱۳۸۶) بر مبنای رویکرد خصیصه‌ای به کارآفرینی، مقیاس‌ها و نظریه‌های مربوط به کانون کنترل، خلاقیت، تحمل ابهام، مخاطره‌پذیری و نیاز به موفقیت اقتباس شده است. مبنای نمره‌گذاری وی کارآفرینی دانشجویان در جدول (۲) آمده است.

روایی شکلی پرسش‌نامه بنابر نظر گروهی از اعضای هیئت علمی دانشگاه و پژوهشگر در حوزه آموزش کشاورزی و کارآفرینی بررسی و تایید شد. پایایی آن با محاسبه ضریب تتای ترتیبی (۰/۸۶ و ۰/۸۲) به ترتیب برای مقیاس‌های کارآفرینی و سرمایه‌ی روان‌شناختی (برای پرسش‌نامه تکمیل شده در فرآیند بررسی راهنما در جامعه آماری همسان (دانشکده‌های منابع طبیعی دانشگاه) تایید شد.

برای گردآوری داده از پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شد. این پرسش‌نامه افزون بر ویژگی‌های فردی و تحصیلی پاسخگویان شامل دو بخش زیر بود. برای سنجش سرمایه‌ی روان‌شناختی از پرسش‌نامه سرمایه‌ی روان‌شناختی (لوتانز و اولویو، ۲۰۰۷) استفاده شد. در این پرسش‌نامه از مقادیر استاندارد شده که به طور گسترده‌ای ساختارهایی که امید، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی را می‌سنجند، استفاده و قابلیت اعتبار و پایایی این خرده‌مقیاس‌ها نیز اثبات شده است. این پرسش‌نامه شامل ۲۴ سوال و هر خرده‌مقیاس شامل شش گویه است (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۷؛ گورگنز-ایکرمانس و هربرت، ۲۰۱۳) و آزمودنی‌ها به هر گویه در مقیاس شش درجه‌ای لیکرت (بسیار مخالفم تا بسیار موافقم) پاسخ دادند. برای به دست آوردن نمره سرمایه‌ی روان‌شناختی ابتدا نمره هر خرده‌مقیاس به صورت جداگانه به دست آمد و آن‌گاه مجموع آن‌ها به عنوان نمره کل سرمایه‌ی روان‌شناختی منظور شد. سنجش ویژگی‌های کارآفرینی

جدول ۲- شیوه نمره‌دهی و طبقه‌بندی پاسخگویان بر حسب ویژگی‌های کارآفرینی

بسیار قوی	قوی	ضعیف	بسیار ضعیف	خصیصه
۵۱-۷۲	۵۱-۵۷	۴۳-۵۱	۱۸-۴۳	مخاطره‌پذیری متعادل
۶۰-۶۸	۵۵-۶۰	۴۹-۵۵	۱۷-۴۹	کانون کنترل
۵۳-۵۳	۴۸-۵۳	۴۴-۴۸	۱۵-۴۴	نیاز به موفقیت
۴۳-۵۲	۳۸-۴۳	۳۴-۳۸	۱۳-۳۴	سلاست‌فکری
۳۰-۳۲	۲۸-۳۰	۲۵-۲۸	۸-۲۵	عملگرایی
۲۶-۴۴	۲۲-۲۶	۱۸-۲۲	۱۱-۱۸	تحمل ابهام
۲۳-۲۸	۲۱-۲۳	۱۹-۲۱	۷-۱۹	رؤیای‌پرداز
۲۱-۲۴	۱۹-۲۱	۱۶-۱۹	۶-۱۶	چالش‌طلبی
۳۰۳-۳۸۰	۲۸۳-۳۰۳	۲۶۴-۲۸۳	۹۵-۲۶۴	کارآفرینی

کانونی (CCA) به عنوان روش تجزیه و تحلیل چندمتغیره محقق را قادر می‌سازد تا رابطه بین دو گروه متغیره را با اندازه‌گیری ارتباط بین ترکیب‌های خطی از متغیرهای گروه اول با ترکیب‌های خطی از متغیرهای گروه دوم کمی سازد (ژوهانسون و ویشن، ۲۰۰۲). بنابر تعریف، همبستگی کانونی درجه‌ی ارتباط بین دو دسته از متغیرهای کانونی است که یک دسته نماینده‌ی متغیرهای مستقل و دیگری نماینده‌ی متغیرهای وابسته هستند. هر متغیر کانونی می‌تواند برآیند یک متغیر پنهانی یا مجازی در مطالعه باشد.

از آنجاکه در این تحقیق همبستگی دو مجموعه متغیر نمایای سرمایه‌ی روان‌شناختی و ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان مدنظر بود؛ لذا از همبستگی کانونی بهره گرفته شد؛ زیرا، از بین روش‌های آماری کمی کردن رابطه متغیرها، روش رگرسیون خطی و ضرایب همبستگی بیشتر مورد استفاده کاربران قرار گرفته است (رضایی و سلطانی، ۱۳۸۳). با این وجود این روش‌ها در مورد وضعیت‌های چندمتغیره که در آن‌ها هدف اصلی بررسی رابطه بین دو گروه متغیر است کاربرد ندارند. تجزیه همبستگی‌های

برخلاف دیگر روش‌های آماری چندمتغیره، در CCA به پیشینه‌ی رسانیدن میزان توجیه تغییرات متغیرهای اولیه توسط یک ترکیب خطی جدید مورد نظر نمی‌باشد، بلکه هدف به پیشینه‌ی رسانیدن ارتباط بین ترکیب‌های خطی از دو گروه متغیرهای اولیه است (نیکولاس و همکاران، ۲۰۰۵). برای این پایه، فرضیه اصلی این تحقیق عبارت است از اینکه: رابطه معنی‌داری بین سرمایه روان‌شناختی و ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان کشاورزی وجود دارد.

پس از پردازش داده‌ها، نمره مقیاس سرمایه‌ی روان‌شناختی و ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان مشخص و برای توصیف و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای آماری SPSS و SAS استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های این تحقیق شامل توصیف ویژگی‌های کارآفرینی و سرمایه‌ی روان‌شناختی دانشجویان و روابط کانونی بین این دو است.

سلاست فکری در نزدیک به ۴۴ درصد از پاسخگویان در حد بسیار ضعیف، ۱۶ درصد در حد ضعیف، ۲۸ درصد در حد قوی و ۱۱ درصد در حد بسیار قوی بود. ویژگی عمل‌گرایی ۴۴ درصد از پاسخگویان در حد بسیار ضعیف، ۳۶ درصد در حد ضعیف، حدود ۱۴ درصد در حد قوی و تنها حدود ۵ درصد در حد بسیار قوی بود. از منظر ویژگی تحمل ابهام، ۱۷ درصد از پاسخگویان بسیار ضعیف، ۲۳ درصد ضعیف، حدود ۱۴ درصد در حد قوی و حدود ۶ درصد در حد بسیار قوی از این ویژگی برخوردار بودند. رؤیای‌پردازی در حدود ۴۳ درصد از پاسخگویان در حد بسیار ضعیف، حدود ۲۳ درصد در حد ضعیف، نزدیک به ۲۲ درصد در حد قوی و حدود ۱۲ درصد در حد بسیار قوی بود. از نظر آخرین ویژگی در میان مجموعه‌ی ویژگی‌های کارآفرینی مورد بررسی یعنی چالش‌طلبی، وضعیت حدود ۴۹ درصد در حد بسیار ضعیف، ۲۸ درصد در حد ضعیف، ۱۶ درصد در حد قوی و حدود ۷ درصد در حد بسیار قوی بود (جدول ۳).

بنابر یافته‌ها، ۳۷/۷۸ درصد از دانشجویان دارای ویژگی خطرپذیری متعادل در حد ضعیف بوده و تنها حدود ۹ درصد دارای این ویژگی در حد بسیار قوی بودند. به لحاظ داشتن ویژگی کانون کنترل درونی نیز همین وضعیت وجود داشت. در این بین حدود یک‌سوم از پاسخگویان

جدول ۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر پایه‌ی برخورداری از ویژگی‌های کارآفرینی

ویژگی	بسیار ضعیف		ضعیف		قوی		بسیار قوی	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
مخاطره‌پذیری متعادل	۲۸/۴۴	۶۴	۳۷/۷۸	۸۵	۲۴/۸۹	۵۶	۲۰	۸/۸۹
کانون کنترل	۳۱/۵۶	۷۱	۳۳/۳۳	۷۵	۲۳/۵۶	۵۳	۲۶	۱۱/۵۶
نیاز به موفقیت	۳۶/۸۹	۸۳	۱۸/۶۷	۴۲	۳۲/۰۰	۷۲	۲۸	۱۲/۴۴
سلاست فکری	۴۲/۶۷	۹۶	۱۴/۶۷	۳۳	۳۰/۲۲	۶۸	۲۸	۱۲/۴۴
عملگرایی	۴۴/۰۰	۹۹	۳۶/۰۰	۸۱	۱۳/۷۸	۳۱	۱۴	۶/۲۲
تحمل ابهام	۱۴/۲۲	۳۲	۲۲/۲۲	۵۰	۴۳/۱۱	۹۷	۴۶	۲۰/۴۴
رؤیای‌پردازی	۴۲/۶۷	۹۶	۲۳/۱۱	۵۲	۲۱/۷۸	۴۹	۲۸	۱۲/۴۴
چالش‌طلبی	۴۸/۸۹	۱۱۰	۲۷/۵۶	۶۲	۱۶/۰۰	۳۶	۱۷	۷/۵۶
کارآفرینی	۴۰/۴۴	۹۱	۲۳/۱۱	۵۲	۲۴/۴۵	۵۵	۲۷	۱۲/۰۰

۲۴ درصد در حد قوی و تنها ۱۲ درصد در حد بسیار قوی بود. به عبارت دیگر ۶۳/۵۵ درصد از پاسخگویان در سطح ضعیف و بسیار ضعیف و دیگر پاسخگویان یعنی ۳۶/۴۵ درصد در حد قوی و

سرانجام، از منظر کلیت قابلیت کارآفرینی یعنی داشتن مجموع ویژگی‌های کارآفرینی، حدود ۴۰ درصد از پاسخگویان در حد بسیار ضعیف، حدود ۲۳ درصد در حد ضعیف، بیش از

بنابر یافته‌ها (جدول ۶)، بالاترین مقدار همبستگی بین خوش‌بینی و خودکارآمدی به دست آمد. به این معنی که دانشجویانی که خوش‌بین‌تر بودند، به خودکارآمدی خود باور بیشتری داشتند. از سوی دیگر، کمترین میزان همبستگی بین تاب‌آوری و امیدواری به دست آمد. بدین معنی که با بالا رفتن میزان تاب‌آوری افراد میزان امیدواری آنان چندان افزایش نمی‌یابد.

جدول ۶- ضریب های همبستگی متغیرهای سرمایه‌ی روان‌شناختی دانشجویان (SC1 الی SC4)

متغیرها	SC1	SC2	SC3	SC4
امید (SC1)	۱/۰۰	-۰/۳۸	۰/۵۲	۰/۴۱
تاب‌آوری (SC2)	۰/۳۸	۱/۰۰	۰/۶۰	۰/۵۲
خوش‌بینی (SC3)	۰/۵۲	۰/۶۰	۱/۰۰	۰/۷۰
خودکارآمدی (SC4)	۰/۴۱	۰/۵۲	۰/۷۰	۱/۰۰

*: همه‌ی مقادیر ضرب همبستگی در سطح اطمینان یک درصد معنی‌دار بودند.

بنابر یافته‌ها (جدول ۷)، رابطه بین متغیرهای "خطرپذیری متعادل و کانون کنترل"، "سلاست فکری و عملگرایی"، "سلاست فکری و تحمل ابهام" و "سلاست فکری" و رویاپردازی، "تحمل ابهام و عملگرایی"، "رویاپردازی و تحمل ابهام"، و "عمل‌گرایی و تحمل ابهام" در سطح اطمینان یک درصد و سایر روابط در سطح اطمینان ۵ درصد معنی‌دار شد. در این بین، بالاترین مقدار ضریب همبستگی به رابطه بین "تحمل ابهام و عملگرایی" مربوط است ($r=0/75$). بدین معنی که با افزایش عملگرایی افراد میزان تحمل ابهام آنها نیز افزایش می‌یابد. کمترین میزان همبستگی نیز به رابطه بین متغیرهای خطرپذیری متعادل و رویاپردازی، کانون کنترل و سلاست فکری، نیاز به موفقیت با سلاست فکری و رویاپردازی، سلاست فکری و چالش‌طلبی، عملگرایی و چالش‌طلبی، رویاپردازی و چالش‌طلبی مربوط می‌شود ($r=0/01$).

بنابر یافته‌ها (جدول ۷)، رابطه بین متغیرهای "خطرپذیری متعادل و کانون کنترل"، "سلاست فکری و عملگرایی"، "سلاست فکری و تحمل ابهام" و "سلاست فکری" و رویاپردازی، "تحمل ابهام و عملگرایی"، "رویاپردازی و تحمل ابهام"، و "عمل‌گرایی و تحمل ابهام" در سطح اطمینان یک درصد و سایر روابط در سطح اطمینان

بسیار قوی دارای این ویژگی‌ها بودند (جدول ۳). از بین مولفه‌های سرمایه‌ی روان‌شناختی، امیدواری با میانگین ۱۵/۸۴ وضعیت بهتری را در میان چهار مولفه سرمایه‌ی روان‌شناختی در بین دانشجویان مورد بررسی دارا بود. تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی به ترتیب با میانگین‌های ۱۴/۹۲، ۱۴/۸۸ و ۱۳/۱۶ در رتبه‌های بعدی قرار داشتند (جدول ۴).

جدول ۴- توصیف سرمایه‌ی روان‌شناختی دانشجویان مورد بررسی

مولفه‌ها	میانگین	انحراف معیار
امید	۱۵/۸۴	۳/۸۲
تاب‌آوری	۱۴/۹۲	۴/۹۱
خوش‌بینی	۱۴/۸۸	۳/۹۷
خودکارآمدی	۱۳/۱۶	۴/۰۱
کلیت سرمایه‌ی روان‌شناختی	۵۸/۸۱	۸/۹۴

برای سطح‌بندی میزان سرمایه‌ی روان‌شناختی در بین دانشجویان مورد بررسی، در آغاز با محاسبه ترکیبی خطی غیروزن‌دار گویه‌های چهار مولفه مربوطه، متغیر ترکیبی آن به دست آمد، آن‌گاه با فرمول مورس مقدار عددی این متغیر به عددی بین ۰ تا ۱ تبدیل شد.

$$\frac{\text{مقدار کمیته - مقدار واقعی}}{\text{مقدار کمیته - مقدار بیشینه}} = \text{متغیر ترکیبی سرمایه روان‌شناختی}$$

بر این پایه، سرمایه‌ی روان‌شناختی در بین دانشجویان به صورتی که در جدول (۵) آمده، دسته‌بندی شد. از یافته‌های این جدول برمی‌آید که بیشتر پاسخگویان از سرمایه‌ی روان‌شناختی (حدود ۴۶ درصد) در حد متوسط، ۲۴ درصد در حد کم و خیلی کم و حدود ۳۰ درصد در حد زیاد و خیلی زیاد داشته‌اند.

جدول ۵- توزیع فراوانی دانشجویان به لحاظ داشتن سرمایه‌ی روان‌شناختی

سطح سرمایه‌داری	دامنه	فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی
کم	۰/۲-۰	۱۱	۴/۸۹	۴/۸۹
خیلی کم	۰/۴-۰/۲۱	۴۳	۱۹/۱۱	۲۴
متوسط	۰/۶-۰/۴۱	۱۰۴	۴۶/۲۲	۷۰/۲۲
زیاد	۰/۸-۰/۶۱	۵۳	۲۳/۵۶	۹۳/۷۸
خیلی زیاد	۱-۰/۸۱	۱۴	۶/۲۲	۱۰۰
جمع	-	۲۲۵	۱۰۰	-

متعادل و رؤیایپردازی، کانون کنترل و سلاست فکری، نیاز به موفقیت با سلاست فکری و رؤیایپردازی، سلاست فکری و چالش‌طلبی، عملگرایی و چالش‌طلبی، رؤیایپردازی و چالش‌طلبی مربوط می‌شود ($r=0/01$).

۵ درصد معنی‌دار شد. در این بین، بالاترین مقدار ضریب همبستگی به رابطه بین "تحمل ابهام و عملگرایی" مربوط است ($r=0/75$). بدین معنی که با افزایش عملگرایی افراد میزان تحمل ابهام آنها نیز افزایش می‌یابد. کمترین میزان همبستگی نیز به رابطه بین متغیرهای خطرپذیری

جدول ۷- ضرایب همبستگی متغیرهای ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان (ET1 الی ET8)

متغیرها	ET1	ET2	ET3	ET4	ET5	ET6	ET7	ET8
ریسک‌پذیری متعادل (ET1)	۱/۰۰	۰/۶۸**	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۰۶
کانون کنترل (ET2)	۰/۶۸**	۱/۰۰	۰/۰۳	۰/۰۱	۰/۰۷	۰/۰۹	۰/۰۳	۰/۰۴
نیاز به موفقیت (ET3)	۰/۰۴	۰/۰۳	۱/۰۰	۰/۰۱	۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۱۱
سلاست فکری (ET4)	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۰۱	۱/۰۰	۰/۵۵**	۰/۵۱**	۰/۴۸**	۰/۰۱
عملگرایی (ET5)	۰/۰۲	۰/۰۷	۰/۰۵	۰/۵۵**	۱/۰۰	۰/۷۵**	۰/۶۱*	۰/۰۱
تحمل ابهام (ET6)	۰/۰۴	۰/۰۹	۰/۰۴	۰/۵۱**	۰/۷۵**	۱/۰۰	۰/۶۶**	۰/۰۳
رؤیایپردازی (ET7)	۰/۰۱	۰/۰۳	۰/۰۱	۰/۴۸**	۰/۶۱*	۰/۶۶**	۱/۰۰	۰/۰۱
چالش‌طلبی (ET8)	۰/۰۶	۰/۰۴	۰/۱۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۳	۰/۰۱	۱/۰۰

** و * : به ترتیب معنی‌دار در سطح اطمینان ۱ درصد و ۵ درصد.

ویژگی‌های کارآفرینانه شخصیتی آنها نیز بهبود می‌یابد. همچنین بین خوش‌بینی به عنوان یکی از ویژگی‌های سرمایه‌ی روان‌شناختی با عملگرایی و نیز رویایپردازی رابطه معنی‌داری بدست آمد. البته، رابطه معنی‌داری بین دو مولفه سرمایه‌ی روان‌شناختی، یعنی تاب‌آوری و خودکارآمدی با هیچ‌یک از ویژگی‌های کارآفرینی به دست نیامد.

نتایج بررسی ارتباط متغیرهای سرمایه‌ی روان‌شناختی و ویژگی‌های کارآفرینی با استفاده از تجزیه همبستگی‌های کانونی در جدول‌های ۷ و ۸ نمایش داده شده است. طبق نتایج مندرج در جدول (۸)، رابطه معنی‌داری در سطح اطمینان ۵ درصد بین امیدواری و سلاست فکری، عملگرایی، تحمل ابهام و رویایپردازی وجود دارد. بدین ترتیب با افزایش امیدواری دانشجویان این گروه از

جدول ۸- ضرایب همبستگی متغیرهای سرمایه‌ی روان‌شناختی و ویژگی‌های کارآفرینی

متغیرها	مخاطره‌پذیری متعادل (ET1)	کانون کنترل (ET2)	نیاز به موفقیت سلاست فکری (ET3)	عملگرایی (ET5)	تحمل ابهام (ET6)	رؤیایپردازی (ET7)	چالش‌طلبی (ET8)
امید (SC1)	۰/۰۱	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۳۳**	۰/۳۹**	۰/۴۲**	۰/۰۵
تاب‌آوری (SC2)	۰/۰۱	۰/۰۷	۰/۱۳	۰/۱۴	۰/۰۹	۰/۰۶	۰/۰۴
خوش‌بینی (SC3)	۰/۰۴	۰/۱۰	۰/۰۵	۰/۱۹	۰/۳۰**	۰/۲۷**	۰/۰۶
خودکارآمدی (SC4)	۰/۰۶	۰/۱۳	۰/۰۱	۰/۰۷	۰/۰۲	۰/۱۴	۰/۰۱

** : معنی‌دار در سطح اطمینان ۱ درصد

متغیرهای کانونی V2 و W2 به ترتیب ۲۴ و ۱۷ درصد از تغییرات کل متغیرهای سرمایه‌ی روان‌شناختی را توجیه کردند در حالی که متغیرهای کانونی V2 و W2 به ترتیب ۲۹ و ۵۵ درصد از تغییرات کل متغیرهای ویژگی‌های کارآفرینی را در بر می‌گرفتند (جدول ۹).

تجزیه کانونی توانست دو جفت متغیر کانونی با همبستگی معنی‌دار را شناسایی کند. نخستین جفت متغیر کانونی شامل متغیرهای V1 و W1 با همبستگی $\rho^* = 0/51$ و جفت دوم شامل V2 و W2 با همبستگی $\rho^* = 0/30$ بود (جدول ۸).

جدول ۹- متغیرهای کانونی متغیرهای سرمایه‌ی روان‌شناختی (SC) و ویژگی‌های کارآفرینی (ET) و ضریب‌های همبستگی کانونی (ρ^*)

سرمایه‌ی روان‌شناختی		ویژگی‌های کارآفرینی	
متغیرهای کانونی (Vi)	درصد توجیه واریانس	متغیرهای کانونی (Wi)	ضریب همبستگی کانونی (ρ^*)
W1=01/0ET1 02/0-ET2 13/0-ET3 +27/0ET4 -01/0ET5 +32/0ET6 +39/0ET7 +05/0ET8 +15/0ETT	۲۹	W1=01/0ET1 02/0-ET2 13/0-ET3 +27/0ET4 -01/0ET5 +32/0ET6 +39/0ET7 +05/0ET8 +15/0ETT	۰/۵۱**
W2=04/0ET1 25/0+ET2 30/0+ET3 -13/0ET4 +85/0 ET5 - 1/1ET6 +54/0ET7 -11/0ET8 +01/0ETT	۵	W2=04/0ET1 25/0+ET2 30/0+ET3 -13/0ET4 +85/0 ET5 - 1/1ET6 +54/0ET7 -11/0ET8 +01/0ETT	۰/۳۰*
W3= 3/0-ET1 32/0+ET2 44/0-ET3 -01/0ET4 +67/0ET5 -18/0ET6 -43/0ET7 +47/0ET8 -36/0ETT	۷	W3= 3/0-ET1 32/0+ET2 44/0-ET3 -01/0ET4 +67/0ET5 -18/0ET6 -43/0ET7 +47/0ET8 -36/0ETT	۰/۲۴
W4= 19/0-ET1 21/0+ET2 12/0-ET3 -98/0ET4 -16/0ET5 +29/0ET6 +55/0ET7 +29/0ET8 -27/0ETT	۵	W4= 19/0-ET1 21/0+ET2 12/0-ET3 -98/0ET4 -16/0ET5 +29/0ET6 +55/0ET7 +29/0ET8 -27/0ETT	۰/۲۰
W5=16/0-ET1 45/0+ET2 +03/0ET3 -47/0ET4 -61/0ET5 -00/0ET6 +30/0ET7 +1/0ET8 -61/0ETT	۹	W5=16/0-ET1 45/0+ET2 +03/0ET3 -47/0ET4 -61/0ET5 -00/0ET6 +30/0ET7 +1/0ET8 -61/0ETT	۰/۱۴

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به کمبود پژوهش مشابه در آموزش عالی کشاورزی، این تحقیق به بررسی ارتباط بین سرمایه‌ی روان‌شناختی و ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان کشاورزی پرداخت تا بتوان بر پایه یافته‌های به دست آمده، ضرورت‌های آن را شناسایی و فرآیندهای آموزشی را به سمتی هدایت کرد که با فراهم سازی فضای مثبت برای پرورش سرمایه‌ی روان‌شناختی، زمینه را برای ارتقای ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان نیز آماده سازد. نتایج آن نشان داد که ۶۳/۵۵ درصد پاسخگویان در سطح ضعیف و بسیار ضعیف و دیگر پاسخگویان یعنی ۳۶/۴۵ در حد قوی و بسیار قوی دارای ویژگی‌های کارآفرینی بودند. با توجه به پایین بودن سطح برخورداری دانشجویان مورد بررسی از ویژگی‌های کارآفرینی مورد نظر و نیز مشخص شدن تاثیر آموزش بر پرورش ویژگی‌های کارآفرینانه در تحقیقات پیشین (وسپر و گارتنر، ۱۹۹۷؛ فلمینگ، ۱۹۹۶؛ بل و همکاران، ۲۰۰۴)، ضرورت دارد به منظور شناسایی و معرفی روش‌های مختلف پرورش ویژگی‌های کارآفرینانه در آموزش کشاورزی و ترغیب و آموزش استادان به منظور بهره‌گیری از آنها در تدریس بررسی‌های بیشتری صورت

با توجه به ضریب کانونی هر متغیر اولیه مورد بررسی در متغیرهای کانونی مربوطه، متغیر کانونی V1 بیشتر تابع SC1 (امید) و SC3 (خوش بینی) و متغیر کانونی V2 به طور عمده تابعی از SC3 (خوش بینی) و SC4 (خودکارآمدی) بودند (جدول ۹)؛ طوری که متغیر کانونی V1 را می‌توان معیاری از "امیدواری و خوش بینی" و متغیر V2 را می‌توان معیاری از "خودکارآمدی خوش‌بینانه" در نظر گرفت. از سوی دیگر متغیر کانونی W1 بیشتر تحت تاثیر متغیرهای ET6 (تحمل ابهام)، ET7 (رویاپردازی) و ET4 (سلاست فکری) و متغیر کانونی W2 بیشتر تحت تاثیر ET3 (نیاز به موفقیت)، ET5 (عملگرایی) و ET7 (رویاپردازی) قرار داشت (جدول ۸). به همین دلیل متغیر W1 را می‌توان متغیر "توان فکری برای رویاپردازی و تحمل ابهام" و متغیر W2 را می‌توان متغیر "عملگرایی مبتنی بر داشتن چشم‌انداز مثبت (رویاپردازی همراه با خوش‌بینی)" نامید. البته با توجه به درصد توجیه واریانس متغیرهای کانونی و ضریب‌های همبستگی کانونی مشاهده شده در این بررسی، اندازه‌گیری متغیرهای دیگری که بتوانند ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان را تبیین کند ضروری به نظر می‌رسد.

گیرد.

از جمله این راهکارها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: بهره‌گیری استادان از روش‌های حل مسئله، ایده‌پردازی، تفکر انتقادی و خلاق و دیگر روش‌های پرورش خلاقیت، تدوین طرح کسب و کار و اجرای پروژه کسب و کار به صورت فردی یا گروهی با راهنمایی کارآفرینان و استادان صاحب‌نظر، بازدید از طرح‌های کسب و کار موفق و شناسایی و معرفی کارآفرینان موفق در سطح استان، به ویژه از میان دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاه در جهت الگوسازی کارآفرینانه در بین دانشجویان، بهره‌گیری از کارآفرینان موفق و دانشجویان کارآفرین به عنوان آموزشگر مدعو برای سخنرانی، تدریس و انتقال آموزه‌ها و ترغیب و راهنمایی دانشجویان در دروس مختلف.

بهره‌مندی بیشتر پاسخگویان از سرمایه‌ی روان‌شناختی (اندکی بیش از ۴۶ درصد) در حد متوسط، ۲۴ درصد در حد کم و خیلی کم و نزدیک به ۳۰ درصد در حد زیاد و خیلی زیاد بود. با توجه به سطح سرمایه‌ی روان‌شناختی پاسخگویان و نیز با علم به آموزش‌پذیر بودن سرمایه‌ی روان‌شناختی (هوکز، ۲۰۱۰) و تجربه "الگوی مداخله‌گری سرمایه‌ی روان‌شناختی" (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۶، ۲۰۰۷، ۲۰۰۸) برنامه ریزی و اجرای دوره‌های آموزشی زیر نظر معاونت‌های فرهنگی و دانشجویی و آموزشی دانشگاه برای آموزشگران و دانشجویان شایان توجه است. این دوره‌ها باید با بهره‌گیری از مشاوران و آموزشگران خبره و نیز با در نظر گرفتن دیدگاه‌ها و دغدغه‌های خاص دانشجویان کشاورزی برنامه ریزی و برگزار شود. افزون بر این، برگزاری مسابقه‌های ایده‌پردازی و طرح‌های نوآور و کارآفرینانه؛ جشنواره و نمایشگاه دستاوردهای خوداشتغالی و کارآفرینی دانشجویان، راه‌اندازی بازارچه برای عرضه محصولات دانشجویی ضمن این که می‌تواند فرصتی برای تجربه کسب‌وکار باشد، به ابراز وجود، افزایش اعتماد به نفس، خودشناسی و خودارزیابی کارآفرینانه دانشجویان کمک کند. البته این مهم بهتر است در قالب ابتکار رویداد ایده‌پردازی استارت‌آپ و یک‌کند با رایحه خدمات مشاوره شغلی و کارآفرینانه به دانشجویان شرکت‌کننده همراه شود تا اثربخشی آن افزایش یابد.

بنابر یافته‌های مربوط به همبستگی متغیرهای

سرمایه‌ی روان‌شناختی دانشجویان، هر چند بین همه چهار متغیر رابطه معنی‌داری به دست آمده است، اما بالاترین مقدار همبستگی به رابطه بین خوش‌بینی و خودکارآمدی مربوط می‌شود. بنابراین، چنانچه لوتانز و همکاران (۲۰۰۷) نیز در تحقیقات خود مورد تاکید قرار داده‌اند، تقویت هر یک از این ویژگی‌های چهارگانه می‌تواند با تقویت ویژگی‌های دیگر تشکیل‌دهنده سرمایه‌ی روان‌شناختی همراه شود. این یافته در راستای پژوهش سوویت‌من و همکاران (۲۰۱۰) مبنی بر هم‌افزایی مولفه‌های سرمایه‌ی روان‌شناختی است. از این منظر، سرمایه‌ی روان‌شناختی از مجموعه اجزای خود (خودکارآمدی/اعتماد به نفس، امیدواری، خوش‌بینی و انعطاف‌پذیری) بیشتر است. بنابراین، به جای توجه به تک‌تک مولفه‌های سرمایه‌ی روان‌شناختی لازم است به همه‌ی سویگان آن به صورت یکپارچه پرداخته شود (فروهر و همکاران، ۱۳۹۰).

یافته‌های تحقیق مبین همبستگی معنی‌دار ویژگی‌های کارآفرینانه دانشجویان است. چنانچه رویکرد شخصیتی در بررسی‌های کارآفرینی نیز پیشتر تاکید کرده‌اند، بروز رفتار کارآفرینانه از سوی فرد نیازمند بهره‌مندی از مجموعه ویژگی‌هایی است که تا حدودی بازتاب ضرورت‌های رفتار کارآفرینانه نظیر خطرپذیری، تحمل ابهام، میل به نوآوری و تغییر، عمل‌گرایی، و مانند آن است (کردنائیچ و همکاران، ۱۳۸۶؛ شریف‌زاده و زمانی، ۱۳۸۵؛ شریف‌زاده و عبد... زاده، ۱۳۹۱). در این بین، بالاترین مقدار ضریب همبستگی به رابطه بین "تحمل ابهام و عملگرایی" مربوط است. بدین معنی که با افزایش عملگرایی افراد میزان تحمل ابهام آنان نیز افزایش می‌یابد. در عمل نیز افرادی که تجربه کارمیدانی دارند آمادگی بیشتری را برای رویارویی با مسایل و موضوع‌هایی دارند، که پیشتر کمتر با آن روبه‌رو شده‌اند و سعی می‌کنند با تکیه بر تجربه و خلاقیت خود راه‌حل جدیدی پیداکنند. از این رو یادگیری کارآفرینانه تا حدود زیادی بر تجربه عملی استوار است (کوپ و واتس، ۲۰۰۰؛ یانگ و سکستون، ۱۹۹۷). این مهم بازتاب اهمیت یادگیری تجربی و عملی در آموزش کشاورزی به عنوان نوعی آموزش عملگرا در کشاورزی است (فیبس و همکاران، ۲۰۰۸؛ رابرتس، ۲۰۰۶؛ میرزایی و علی‌بیگی، ۱۳۹۴).

دانشجویان و دانش‌آموختگان، تاکید بر توانمندی‌ها و قابلیت‌های دانشجویان و پرهیز از القای حس منفی مرتبط با بیکاری دانش‌آموختگان که این روزها توسط رسانه‌ها به طور گسترده‌ای مورد تاکید است، می‌تواند به امیدواری بیشتر و مثبت‌اندیشی دانشجویان کمک کند. بخشی از این امر در قالب محتوا و سرفصل‌ها درس‌ها ممکن است گنجانده شود و بخش عمده دیگر از راه تعامل بین دانشجویان و استادان در قالب برنامه درسی پنهان محقق می‌شود. از این رو، توجه به برنامه درسی پنهان و نقش آن در شکل‌گیری نگرش‌ها، باورها و روحیات دانشجویان از سوی آموزشگران و برنامه‌ریزان آموزشی دانشگاه ضروری می‌باشد. این مهم نیازمند اهمیت دادن به تعامل بین استادان و دانشجویان در قالب شیوه آموزشی استاد-شاگردی و جنبه‌های روانی و عاطفی (القای حس مثبت، انگیزه‌بخشی و امیدواری...) در کنار جنبه‌های مهارتی و دانشی در امر تحصیل دانشجویان است. برگزاری رویدادهای فرهنگی و هنری مانند جنگ‌های شادی با موضوع کارآفرینی و اشتغال دانشجویان و دانش‌آموختگان با تلفیق برنامه‌های هنری همانند تئاتر، پخش فیلم، مسابقه ایده پردازی فوری، روایت‌گویی و خاطره‌گویی کارآفرینان و مانند آن‌ها می‌تواند به تلطیف فضای ذهنی و روحی و روانی افراد درباره مسئله و چالش بیکاری دانش‌آموختگان کمک کند.

با توجه به اینکه بررسی‌های پیشین نشان داده است ویژگی‌های شخصیتی و فردی تنها بخشی از اراده و رفتار کارآفرینی را تعیین می‌کنند (شوگ و همکاران، ۲۰۰۳؛ کروگر، ۲۰۰۰؛ میچل و همکاران؛ ۲۰۰۲؛ روچ و فرس، ۲۰۰۷) لذا از نظر پژوهشی نیاز است متغیرهای دیگر فردی و تحصیلی مانند کیفیت برنامه‌ها و روش‌های آموزشی و نیز موفقیت تحصیلی دانشجویان در بررسی‌های بعدی مورد توجه قرار گیرد. در ضمن، از آنجایی که این پژوهش در دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان صورت گرفته است، تعمیم یافته‌های آن به فراتر از این مورد، بهتر است با احتیاط و در نظر گرفتن تفاوت‌های موقعیتی (ساختاری، فرآیندی و محتوایی) همراه باشد.

در این باره، ارتقای کیفیت درس‌ها و واحدهای عملی مانند کارآموزی، عملیات کشاورزی و واحدهای عملی درس‌های دیگر با رویکرد مهارت‌آموزی ضروری است. تعریف و هدایت پروژه‌های کسب‌وکار دانشجویی به صورت فردی و گروهی می‌تواند منبعی الهام‌بخش برای یادگیری حین عمل برای دانشجویان رشته‌های کشاورزی باشد و از این رو نیازمند توجه بیشتر است.

تجزیه همبستگی‌های کانونی نشان‌دهنده رابطه معنی‌دار بین برخی از ویژگی‌های کارآفرینان و برخی از جنبه‌های سرمایه‌ی روان‌شناختی مانند بین امیدواری و سلاست فکری، عملگرایی، تحمل ابهام و رویاپردازی است. بدین ترتیب با افزایش امیدواری دانشجویان این گروه از ویژگی‌های کارآفرینانه شخصیتی آنان نیز بهبود می‌یابد. پیشتر برخی پژوهشگران بر رابطه بر خورداری از سرمایه‌ی روان‌شناختی و عملکرد افراد در کارآفرینی و کسب‌وکار تاکید کرده‌اند (سویت من و همکاران، ۲۰۱۰؛ هملیسکی و کار؛ ۲۰۰۸؛ کواکو-والی و همکاران، ۲۰۰۹؛ سیلوا و روچه، ۲۰۱۰). همچنین بین خوش‌بینی به عنوان یکی از ویژگی‌های سرمایه‌ی روان‌شناختی با عملگرایی و نیز رویاپردازی رابطه معنی‌داری به دست آمده است. تجزیه کانونی توانسته است دو جفت متغیر کانونی با همبستگی معنی‌دار را شناسایی کند. به طور کلی تجزیه همبستگی‌های کانونی نشان داد که بین دو دسته متغیرهای سرمایه‌ی روان‌شناختی با متغیرهای ویژگی‌های کارآفرینی همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود داشت. بنابر نتایج به دست آمده بهبود حس امیدواری، خوش‌بینی و خودکارآمدی مبتنی بر شناخت توانمندی‌های خویش و تلاش برای خوداتکایی و بهره‌برداری از فرصت‌ها و ظرفیت‌های فردی در نزد دانشجویان می‌تواند منجر به افزایش توان فکری و عملگرایی آنان شود. بر این پایه می‌توان نتیجه گرفت که بهبود سرمایه‌ی روان‌شناختی در بین دانشجویان می‌تواند ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان را افزایش دهد (ان‌ویک، ۲۰۰۵).

بنابراین، شناسایی و معرفی فرصت‌های کارآفرینی و اشتغال به دانشجویان، معرفی الگوهای موفق از بین

منبع‌ها

- امیرخانی، ط. و عارف نژاد، م. ۱۳۹۱. تحلیل تأثیر رفتار شهروندی سازمانی و سرمایه‌ی روانشناختی بر سرمایه‌ی اجتماعی. فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال هفتم، شماره ۲۶، صص ۸۹-۱۱۲.
- بهادری خسروشاهی، ج. هاشمی نصرت آباد، ت. و بیرامی، م. ۱۳۹۱، الف. رابطه سرمایه‌ی روانشناختی و ویژگی‌های شخصیتی با رضایت شغلی در کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تبریز. مجله پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، سال هفدهم، شماره ۶، پی در پی ۹۰، صص ۳۱۲-۳۱۸.
- بهادری خسروشاهی، ج. هاشمی نصرت آباد، ت. و باباپورخیرالدین، ج. ۱۳۹۱، ب. رابطه سرمایه‌ی روانشناختی با سرمایه‌ی اجتماعی دانشجویان دانشگاه تبریز. مجله تخصصی پژوهش و سلامت، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت گناباد، دوره ۲، شماره اول، صص ۱۴۳-۱۵۳.
- خسروی پور، ب. ایروانی، ه. حسینی، س. م. و موحد محمدی، س. ح. ۱۳۸۶. شناسایی و تحلیل مولفه‌های آموزشی موثر بر توانمندی کارآفرینانه دانشجویان مراکز آموزش عالی علمی کاربردی. مجله علوم کشاورزی ایران، ۲ (۳۸)، صص ۲۱۷-۲۰۷.
- دیانت نسب، م. جاویدی، ح. و بقولی، ح. ۱۳۹۳. نقش واسطه‌گری استرس شغلی در رابطه بین سرمایه‌ی روانشناختی با عملکرد شغلی کارکنان. مجله روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی، سال چهارم، شماره پانزدهم، صص ۷۵-۸۹.
- رضایی، ع. و سلطانی، ا. ۱۳۸۳. مقدمه‌ای بر تحلیل رگرسیون کاربردی. اصفهان: دانشگاه صنعتی اصفهان، چاپ دوم.
- شریف‌زاده، ا. و عبدا... زاده، غ. ۱۳۹۱. بررسی رابطه بین سبک یادگیری و خصایص کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۶۴، ۱۵۲-۱۳۱.
- شریف‌زاده، م. و زمانی، غ. ۱۳۸۵. روحیه کارآفرینی در دانشجویان کشاورزی: مطالعه موردی دانشگاه شیراز. مجله علوم کشاورزی ایران، ویژه‌نامه اقتصاد و توسعه کشاورزی. جلد ۲-۳۷، شماره ۱، صص ۱۱۵-۱۰۷.
- غیاثی، ع. طیاری، م. و صبوری، ه. ۱۳۹۴. رابطه‌ی هوش هیجانی و گرایش به کارآفرینی دانشجویان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه زابل. پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی؛ شماره ۳۵؛ صص ۹۲-۸۲.
- فروهر، م. هویدا، ر. و جمشیدیان، ع. ۱۳۹۰. تبیین رابطه سرمایه‌ی روانشناختی و کارآفرینی سازمانی اعضای هیئت علمی دانشگاه. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۲(۸)، صص ۸۴-۱۰۰.
- قاسمی، ج.، اسدی، ع.، و حسینی‌نیا، غ. ۱۳۸۸. بررسی عوامل تأثیرگذار در ایجاد روحیه کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی، جلد ۲-۴۰، شماره ۴، صص ۳۵-۴۵.
- کردنائیچ، ا. زالی، م. ز. هومن، ح. ع. و شمس، ش. ۱۳۸۶. ابزار سنجش ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان ایرانی. تهران: دفتر نشر آثار علمی دانشگاه تربیت مدرس. چاپ اول، ۲۴۵ ص.
- مرعشیان، ف. و نادری، ف. ۱۳۹۲. فرهنگ سازمانی، هوش هیجانی و سرمایه‌ی روان‌شناختی با خودکارآمدی شغلی و کارآفرینی سازمانی در کارکنان سازمان آب و برق خوزستان. مجله دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، سال چهاردهم، شماره ۳ (پیاپی ۵۳)، صص ۱۱۲-۱۲۱.
- میرزایی، ن. و علی‌بیگی، ا. ح. ۱۳۹۴. دیدگاه دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی نسبت به بسترهای ضروری یادگیری تجربی. پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی دوره ۷، شماره ۳۲؛ صص ۱۴-۲۵.

Bell, J., Callaghan, I., Demick, D. and Scharf, F. 2004. Internationalizing Entrepreneurship Educa-

tion. *Journal of International Entrepreneurship*, 2(1):109-124.

Cope, J. and Watts, G. 2000. Learning by Doing: An Exploration of Experience, Critical Incidents and Reflection in Entrepreneurial Learning. *International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research*, 6(3):104-24.

Crant, M.J., and Bateman, T.S. 2000. Charismatic leadership viewed from above: The impact of proactive personality. *Journal of Organizational Behavior*, 21: 63-75.

Enwick, R. B. 2005. Beyond Human and social Capital: The Importance of Positive Psychological Capital for Entrepreneurial Success. *The Entrepreneurial Executive*, 10(1):41-52.

Fleming, P. 1996. Entrepreneurship Education in Ireland: a longitudinal Study. *Academy of Entrepreneurship Journal*, 2(1): 98-118.

Görgens-Ekermans, G. and Herbert, M. 2013. Psychological capital: Internal and external validity of the Psychological Capital Questionnaire (PCQ-24) on a South African sample. *SA Journal of Industrial Psychology*, 39(2):1-12.

Hmieleski, K.M. and Carr, J.C. 2008. The relationship between entrepreneur psychological capital and new venture performance. *Frontiers of Entrepreneurship Research*, 28(4):1-16.

Hodges, T. D. 2010. An experimental study of the impact of psychological capital on performance engagement and the contagion effect. Dissertation, Faculty of the Graduate College at the University of Nebraska, University of Nebraska, Lincoln, Nebraska.

Johnson, R.A. and Wichern, D.W. 2002. Applied multivariate analysis. 3rd ed. Prentice Hall, New Delhi, 642p.

Kauko-Valli, S. Niittykangas, H. and Haapanen, M. 2009. Positive psychological capital and growth aspirations of Entrepreneurs. *Frontiers of Entrepreneurship Research*, 29(4):1-2.

Krueger, N. 2000. The cognitive infrastructure of opportunity emergence. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 24(3):5-24.

Larson, M. and Luthans F. 2006. Potential added value of psychological capital in predicting work attitudes. *Journal of Leadership and Organizational Studies*, 13(1): 44-61.

Larson, M.D. Norman, S.M. Hughes, L.W. and Avey, J.B. 2013. Psychological capital: a new lens for understanding employee fit and attitudes. *International Journal of Leadership Studies*, 8(1): 28-43.

Luthans, F. Avey, J.B. Avolio, B.J. Norman, S. Combs, G. 2006. Psychological capital development: Toward a micro-intervention. *Journal of Organizational Behavior*, 27(1):387-393.

Luthans, F. and Avolio, B. J. 2007. Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Pers. Psychol.*, 6:138-146.

Luthans, F., Avey, J.B. Avolio, B.J. Norman, S.M. and Combs, G.M. 2006. Psychological capital development: toward a micro intervention, *Journal of Organizational Behavior*, 27(3):387-393.

Luthans, F. B. J. Avolio, J. B. Avey, S. M. N. 2007. Positive Psychological capital: Measurement and Relationship with Performance and Satisfaction. *Personnel Psychology*, 60:541-572.

Luthans, F. Avey, J. B. and Patera, J. L. 2008. Experimental analysis of a Web-based intervention to develop positive psychological capital. *Journal of Academy of Management Learning and Education*, 7(2): 209-221.

Luthans, K. W. and Susan, J. M. 2005. The linkage between psychological capital and commitment

to organizational mission: A study of nurses. *Journal of Nursing Administration*, 35(6):304-310.

Mitchell, R. K., Smith, J. B. Morse, E. A. Seawright, K. W. Peredo, A. M. and McKenzie, B. 2002. Are entrepreneurial cognition universal? Assessing entrepreneurial cognitions across cultures. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 26(4): 9-32.

Nicolas, F.M., German, B., and Bullock, D.G. 2005. Association between field characteristics and soybean plant performance using canonical correlation analysis. *Plant and Soil*, 273: 39-55.

Parker, S. K. Bindl, U. and Strauss, K. 2010. Making things happen: A model of proactive motivation. *Journal of Management*, 36: 827-856.

Phipps, L. J. Osborne, E. W. Dyer, J. E. and Ball, A. 2008. *Handbook on Agricultural Education in Public Schools* (6th ed.). Clifton Park, NY: Thomson Delmar Learning.

Rauch, A. and Frese, M. 2007. Let's put the person back into entrepreneurship research: A meta-analysis on the relationship between business owners' personality traits, business creation, and success. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 16(4):353-385.

Roberts, T. G. 2006. A philosophical examination of experiential learning theory for agricultural educators. *Journal of Agricultural Education*, 47(1):17-29.

Sehhat, S. Mahmoudzadeh, S.M. Ashena, M. and Parsa, S. 2015. Positive psychological capital: The role of Islamic work ethics in Tehran Public Organizations. *Iranian Journal of Management Studies*, 8(4):545-566.

Shook, C. L. Priem, R. L. and McGee, J. E. 2003. Venture creation and the enterprising individual: A review and synthesis. *Journal of Management*, 29(3): 379-399.

Silva, D. and Roche, M. 2010. Contribution of psychological capital to entrepreneur's success during recessionary times. In: *SHAKE-UP: New Perspectives in Business Research and Education: New Zealand Applied Business Education Conference (NZABE) 2010*, 27-28 September, 2010, Napier, New Zealand.

Solymossy, E. 2005. Entrepreneurship in Extreme Environments: Building an Expanded Model. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 1(1): 501-518.

Sweetman, D. Luthans, F. Avey, J. B. and Luthans, B. C. 2010. Relationship between Positive Psychological Capital and Creative Performance. *Canadian Journal of Administrative Sciences*, 28(1): 4-13.

Vesper, K. H. and Gartner, W. B. 1997. Measuring Progress in Entrepreneurship Education. *Journal of Business Venturing*, 12(5): 403-421.

Young, J. E. and Sexton, D. L. 1997. Entrepreneurial Learning: A Conceptual Framework. *Journal of Enterprising Culture*, 5(3): 223-48.

Relationship of Psychological Capital Components and Entrepreneurial Traits of Agricultural Students (Case Study: Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources

M. Sharifzadeh¹, G. Abdollahzadeh², H.Pahlavan³

1,2,3Associate Professor, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources

Abstract

Psychological capital is a core construct consisting of the positive psychological resources of efficacy, hope, optimism, and resilience (flexibility). Previous research has consistently linked psychological capital to personal capabilities including entrepreneurial traits. Further research need to explore the ways in which psychological capital can be developed through education and its relationship with development of entrepreneurial traits of students. The main objective of this research was using of canonical correlation analysis (CCA) to find relations between psychological capital and entrepreneurial traits of agriculture students. This research carried out by survey method. The statistical population of this study consisted of all agricultural students of the Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources (N=2265). The sample size (n=225) was determinate by Cochran's formula and respondents was selected by proportionate stratified random sampling technique. Data was gathered by a questionnaire, consisted of Index of Psychological Capital Questionnaire (Luthans et al., 2007) and Measurement Instrument of Personality Characteristics of Iranian's Entrepreneurs (Kordnaeij et al., 2007). Formal validity of the questionnaire was confirmed by an expert panel (including faculty members of agricultural education and entrepreneurship). Reliability of main indexes of the questionnaire was determined based on Theta (θ) reliability coefficient (0.82, 0.86). Using SPSS and SAS software, the gathered data was analyzed. The results showed that the most of students (64 %) are weak and very weak in terms of entrepreneurial traits. Also, more respondents (46 %) have moderate level of psychological capital, 24% in low and very low and nearly 30 %had high or very high. Calculated correlation coefficients revealed a significance positive relationship between psychological capital dimensions and Entrepreneurial Traits. The CCA indicated that there are two important pairs of canonical variables between psychological capital and entrepreneurial traits of agriculture students with correlations of 0.51 and 0.30 respectively.

Index Terms: Agricultural Education, Agriculture Students, Entrepreneurial Traits, Psychological Capital.

Corresponding Author: M. Sharifzadeh

Email: sharifsharifzadeh@gmail.com

Received: 18/09/2016 ; **Accepted:** 22/05/2017